

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

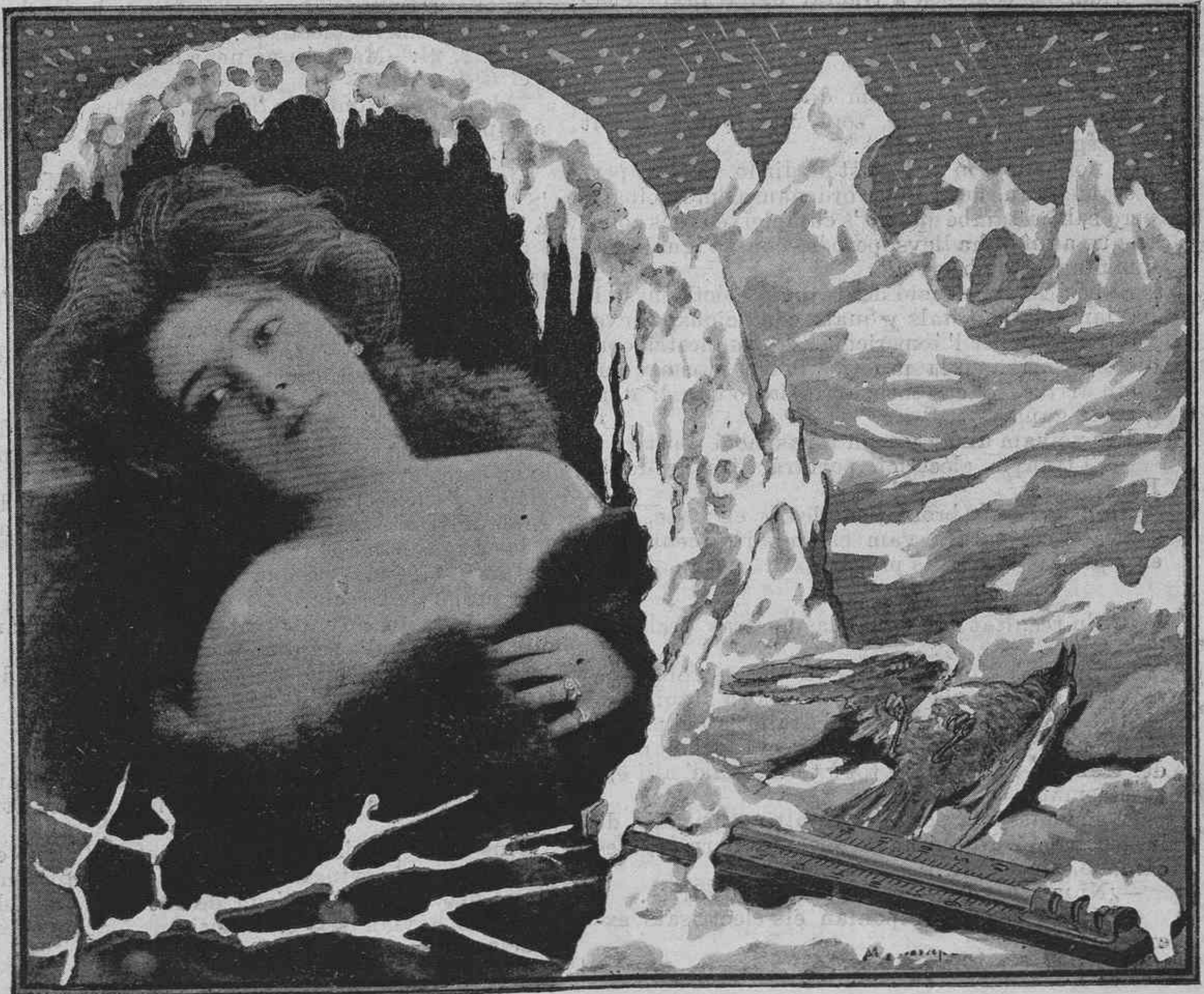
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba Puerto Rico, y Extranger, 5

CONTRAST

Foch y glas

CRONICA NEGRA

El día 26 de Janer de 1899 va inaugurar-se 'l tranvía elèctric a Barcelona. Avuy fa, donchs, un any que la nostra ciutat *disfruta* d'aquest nou sistema de locomoció.

No som, y tothom deu sapiguerho, enemichs sistemàtics de cap novetat. La paraula *progrés* figura en lo lloch mes visible de la nostra bandera, y, per lo mateix, tot lo que signifiqui un pas endavant, tot lo que representi un perfeccionament tant en la esfera moral com en la material obtindrà sempre 'l nostre aplauso.

Fem aquesta observació, per mes que en rigor no era necessaria, perque 'ns convé que consti una vegada mes que la tracció elèctrica aplicada als tranvías no 'ns es antipática si 's considera sols com element de comoditat y de millora en el servey públich.

Sempre hem preferit els ómnibus a las tartanas, els ferrocarrils a las galeras, els ràpits trasatlàntics als barcos de vela abandonats al capritxo del vent.

Entre una veu que digui: *Aturemnos* y un'altra que cridi: *Avant*, sempre escoltarém aquesta. ¡Avant, avant sempre!

* *

Pero anar avant, no vol dir, al nostre entendre, tancar els ulls y embestir de cego. Al contrari, com mes interés hi ha en avansar, mes indispensable 's fa el tenir bona vista, per veure ahónt se va y ahónt se posa 'l peu.

Quan se comensá a tractar del tranvía elèctric, nosaltres, que coneixém las costums y 'l modo de ser d'aquesta ciutat, varem donar el crit d'alarma.

—Aquest sistema—vam dir—tal com se vol implantar a Barcelona, serà una font constant de desgracias y disgustos.

Y no ho deyam pel gust de dirho. Sabém perfectament que aquí hi ha ordenansas municipals, pero sabém també que no 's compleixen; ens consta que aquí hi ha lleys, pero 'ns consta igualment que ningú las observa.

Si bé a la explotació del tranvía elèctric se li havían imposat tals y quals condicions, preveyam, guiats per l'experiencia, que aquestas condicions serían en la práctica lletra morta y que quan arribés el cas tothom faría lo que li dongués la gana.

Per xó vam dirho y vam tornarho a repetir:

—El tranvía elèctric portará días de dol a Barcelona.

Y en serio, en broma, empleant el xiste, acudint a la caricatura vam estamparho cent cops en aquestas mateixas planas.

* *

¿Quín resultat van donar las nostras declamacions?

La premsa formal se 'ns va tirar a sobre. La empresa del tranvía havia convidat a alguns periodistas a fer una excursió a Italia, ab el propòsit d'ensenyarlos sobre 'l terreno el funcionament del tranvía elèctric, y tots tornavan d'allí entusiasmats.

El sistema era, per ells, la última paraula de la locomoció. No hi havia res mes hermós, mes cómodo, mes ràpit...

—¿Ni mes segur?—preguntavam nosaltres.

—Ni mes segur—responían els electrisats excursionistas.

Veritat era que, durant els días passats al estranjer, no havían vist que 'l tranvía elèctric aixafés a ningú. La cosa havia anat com una seda, l'*Inglés* els havia obsequiat espléndidament, els vehículs havían sigut l'admiració de tothom, y davant d'unas rahons tan sólidas era inútil tractar de posar reparos al sistema.

En va insistirem, en va probarem de fer ressaltar las qualitats especialíssimas de Barcelona y la falta d'autoritat del coro d'alabarderos que al davant nostre 's posava: l'assumpto estava fallat en última instancia y no hi quedava apelació.

Premsa y corporació municipal votaren a favor del tranvía elèctric, y *nemine discrepante* quedá aprobada la novetat.

* *

Avuy fa un any que va inaugurar-se. ¿Qué ha succehit durant aquest temps?

Com els fets son mes eloqüents que las paraulas y davant dels números no hi ha prestidigitador que pugui fer valguer las sevas arts, deixém parlar a la estadística y vejém quí tenia rahó, si 'ls que pronosticavam que 'l tranvía elèctric s'ensangrentaria ab freqüencia ó 'ls que juravan y perjuravan que no passaria res.

Despreciant las desgracias de menor importancia y las colisions entre tranvías y ómnibus, que poden atribuirse a rivalitats del ofici, aquí va la llista fúnebre, la fulla de serveys del elèctric durant lo seu primer any d'explotació.

1899. Mars, 3:—Atropella a un home al carrer de Pelayo, causantli varias contusions. (Aquest fou el que tingué l'*honor* d'estrenar la *inofensivitat* del tranvía elèctric.)

Mars, 24:—Mata a una nena de 6 anys, davant del *Eldorado*.

Abril, 12:—Ronda de Sant Pau, vora la Presó: atropella a una dona. Feridas y conmoció cerebral.

Juny, 16:—Rambla, davant de Santa Mónica: 's trenca 'l fil per ahont passa la corrent, y fereix a una dona.

Juny, 23:—Fereix gravement a un carreter, prop de l'estació de Mataró.

Setembre, 6:—Rambla de las Flors: causa lesions d'importancia a una dona de 52 anys.

Novembre, 10:—Atropella, en el Passeig del Cementiri, a un individuo filipino, fracturantli un bras.

Novembre, 16:—Passeig de Gracia, davant del carrer de Caspe: aplasta a un pobre vell, deixantlo en estat gravíssim.

1900. Janer, 11:—Carrer del Paralelo, prop del Arch del Teatro: atropella a un nen, fracturantli las dugas camas.

Janer, 17:—Mata a una nena de 6 anys, al carrer major de Gracia.

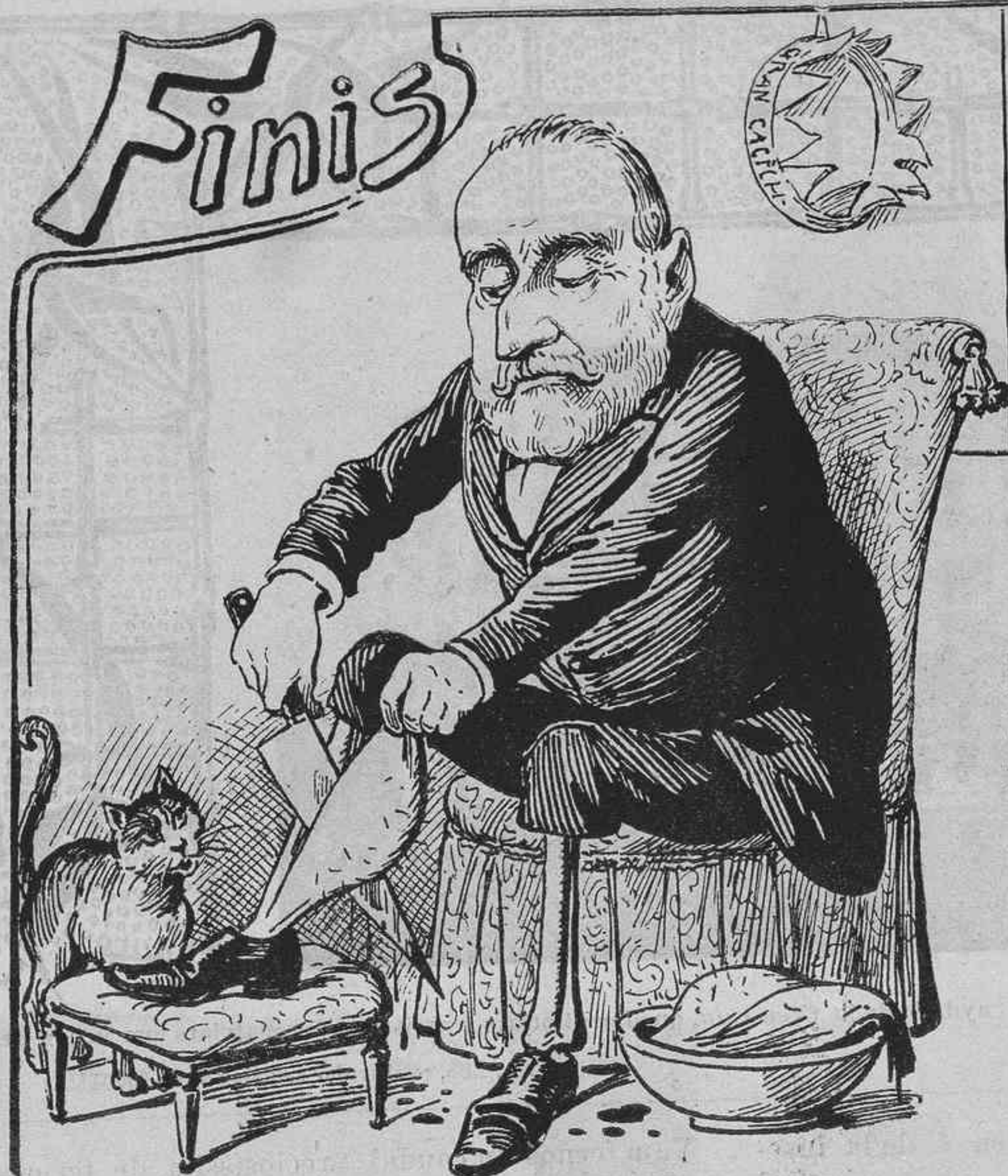
Total, en un any, *deu* atropellos d'importancia, alguns d'ells seguits de mort.

¿Qué tal? ¿Son aquestas las *excelencias* que del tranvía elèctric se 'ns havían promés?

* *

No se 'ns vingui ara dihent que lo mateix hauria succehit si 'ls cotxes anessin moguts per forsa animal.

Sens dupte que 'l tranvía tirat per mulas no es un *àngel*; pero vinguin números y comparém. May, may, en un período de dotze mesos, els tranvías havían ocasionat antigüament las desgracias que avuy fa l'elèctric.

LA RETIRADA D' UN *DIESTRO*S' assegura que don Manuel se talla las *pantorrillas*.

LA GUERRA INSTRUHEIX

De la guerra, díguinne totas las pestes que vulguin, que sempre serán pocas; pero confessin que á las personas atrassadas els fa un gran servey: els ensenya geografia.

Tal ó qual comarca viu completament olvidada del resto del mon, que apenas coneix d' ella altra cosa que 'l nom ab que figura en el mapa; pero hi estalla de sopte la guerra, y á la claror dels incendis que promouhen els beligerants, el territori s' ilumina y aviat tothom parla d' aquell país ab tanta seguretat com un municipal barceloní pot parlar de la plassa de Catalunya ó del recó del seu districte ahont al hivern hi toca més el sol.

Y no es necessari esforsarse molt pera explicarho.

Els tranvías antichs no anavan tan depressa. Els tranvías antichs no sorprenían al transeunt ab la seva presentació silenciosa.

Els tranvías antichs contavan ab l' animal, que devegadas ell mateix apartava al viandant atondrat ó distret.

Els tranvías antichs, desde la cayguda d' un transeunt sota las potas de la bestia fins el moment d' alcanzarlo las rodas, donavan temps pera evitar la consumació de la desgracia.

¿Las té aquestas circumstancias l' eléctrich?

Es evident que no, y com no las té, es precís, indispensable que s' estudiáhin immediatament las sevas deficiencias y 's pensi, mes que en lo profit de las empresas, en la seguretat del públich.

Deu víctimas en un any son prou argumentació pera demostrar aquesta necessitat.

¿Qué s' ha de fer pera defensar ab mes eficacia que fins ara la existencia dels barceloníns?

A las autoritats toca respondre.

Nosaltres, creyent cumplir ab el nostre deber, cridém la seva atenció sobre un punt de tanta trascendencia.

Ara, qui mes hi sábiga que mes hi diga.

A. MARCH.

Nosaltres mateixos som d' aixó un magnífich exemple. Avants de la saragata de Melilla ¿qué 'n sabíam d' aquesta possessió espanyola del nord d' Africa?

Res, com qui diu. Que hi havia un presiri, que pels alreduors s' hi criavan molts moros, y aquí s' acabava tota la nostra ciencia.

Vé 'l conflicte de Sidi-Guariax, ¡y 'n volen llavoras de descubriments!

¿Qué 'n vam averiguar de cosas y de noms en pochos días!

Que Melilla está rodejada de forts, que 's titulan Camellos, Rostro-Gordo, Cabrerizas-Altas y Cabrerizas-Bajas.

Que per allí corra un riu que se 'n diu de Oro.

Que més enllá hi ha 'l Gurugú.

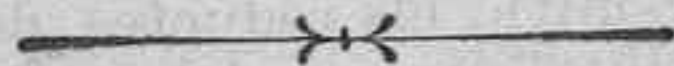
Que tot alló es plé de *chumberas*.

Que las tribus més próximas son las de Frajana y Benisicar...

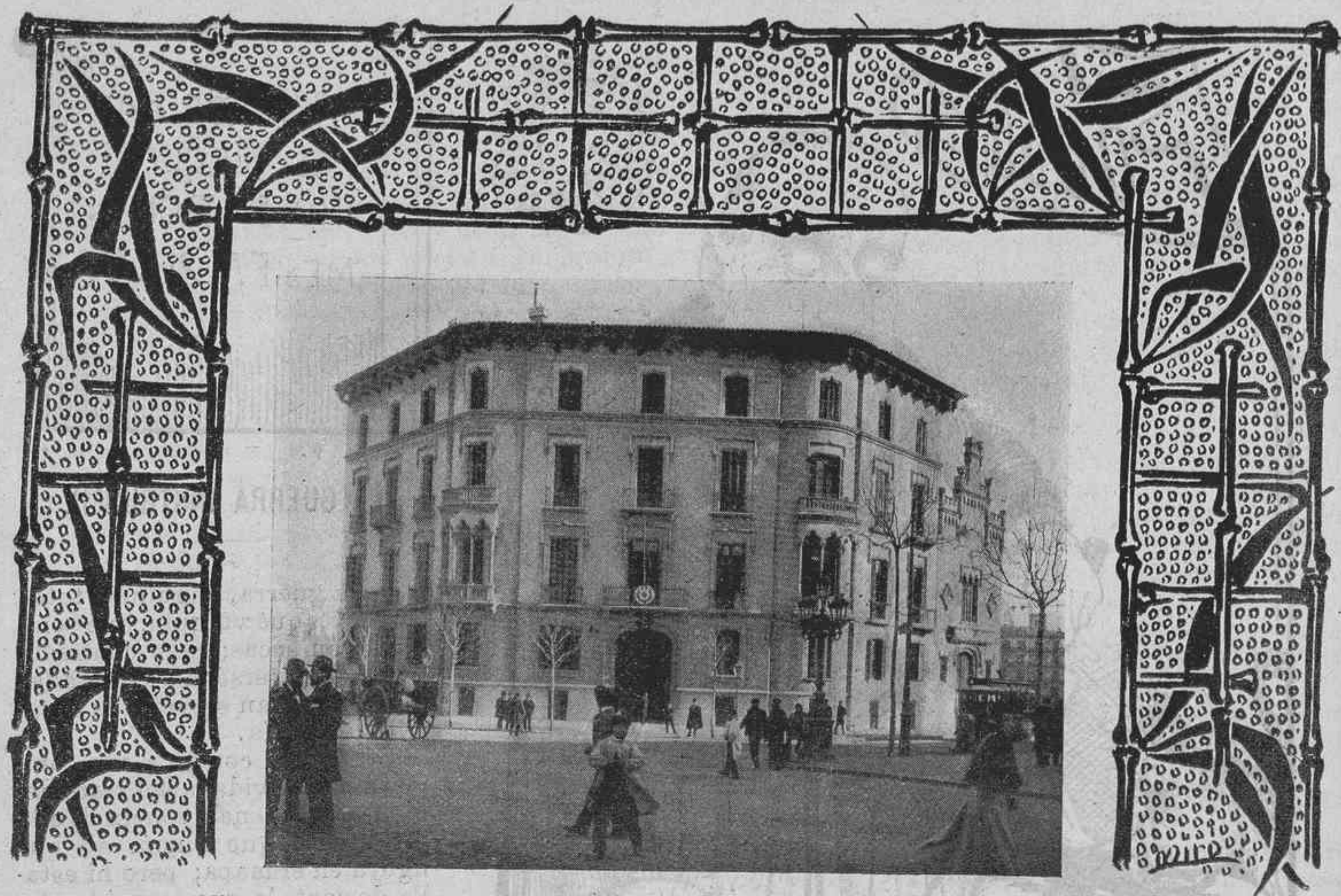
Una infinitat de coneixements que, sense la ditxosa guerra, potser no 'ls hauríam adquirít may de la vida.

Cert es que tot aixó no 'ns va servir de res, ni va evitar qu' entre 'l *santón* de la Puntilla y en Muley-Araaf se 'ns rifessin d' una manera escandalosa; pero, arri poch ó molt: lo que vam perdre en crédito y bona reputació vam guanyarho sobradament en ciencia geográfica.

Després de lo de Melilla vingué lo de Cuba, y aquí si que la cullita va ser grossa. Grossa en

EX-CASA ESTRUCH (PLASSA DE CATALUNYA)

Edifici municipal, ahont, baix el cuydado de la *Creu roja*, quedan allotjats y assistits els repatriats que venen de Filipinas.

(Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA)

dos sentits: en el de las tundas y en el de la instrucció que va proporcionarnos.

Al comensarse aquella funesta guerra, tothom anava á las palpentas. —¿Ahont es més lluny?— preguntava un. —¿A América ó á l' Habana?

—¿Cap ahont s' ha de tirar per anarhi?— deya un altre. —¿Cap á Mallorca?

Quí mes quí menos, ningú tenia de l' isla altra cosa que coneixements vagos; tan vagos, com un empleat espanyol, que ja es tot lo que 's pot dir.

Pero s' inauguraren las pallissas, y quedá immediatament obert el curs de geografia cubana.

La Vuelta-Abajo, el Camagüey, las Villas y la trocha del Júcaro se convertiren per nosaltres en noms familiars. De la *ciénaga* de Zapata 'n coneixíam tots els contorns y del Cauto la major part dels tributaris. Anavam—mentalment—de Baracoa á Batabanó ab tanta facilitat com de Puerto-Príncipe á Pinar del Río.

Teníam lo que vulgarment se diu l' isla á la mà.

—L' Habana es cap enllá—deyam:—Santiago cap aquí: per dalt hi ha Sagua y Matanzas; per baix Manzanillo y Cienfuegos...

¡Ay! ¡Tan fácil ens hagués sigut apoderarnos de 'n Máximo Gómez y de 'n Quintín Banderas com ens ho va ser apendre la geografia de la perla del mar caribe! *Otro gallo nos cantara...*

En fí, corremhi un vel y torném á lo que deyam.

Posats en la vía de la instrucció, vam dedicar-nos á las Filipinas, y també 'm vam sortir mestres en dos ó tres mesos y vuyt ó deu sumantas.

Vam saber lo qu' es l' isla de Luzón, lo qu' es la de Panay, ahont es Subic, ahont es Cavite, ahont es Ilo-Ilo...

Vam fernos un caudal preciosísim de termes geográfichs tan interessants com: Bacoor, Maragondón, Parañaque, la Laguna, Biac-na-bató, Salitrán, Calocoán, San Balandrán...

Vam enterarnos dels usos y costums dels visayas, dels tagalos, dels igorrotés, dels frares...

Vam adquirir, en pocas paraulas, una suma de ciencia imponderable, de la qual poch mesos avants ni 'n teníam noticia, y ja ben sabís y ben estomacats, vam plegar.

Tres guerras, tres cursos de geografia. La ensenyantsa 'ns habia sortit cara; pero lo que molta gent deya pera ensucrar l' amargor de la *factura*:

—Pitjor aquells que 's gastan un dineral en instruhirse, y surten d' estudi tan burros com quan van entrarhi.

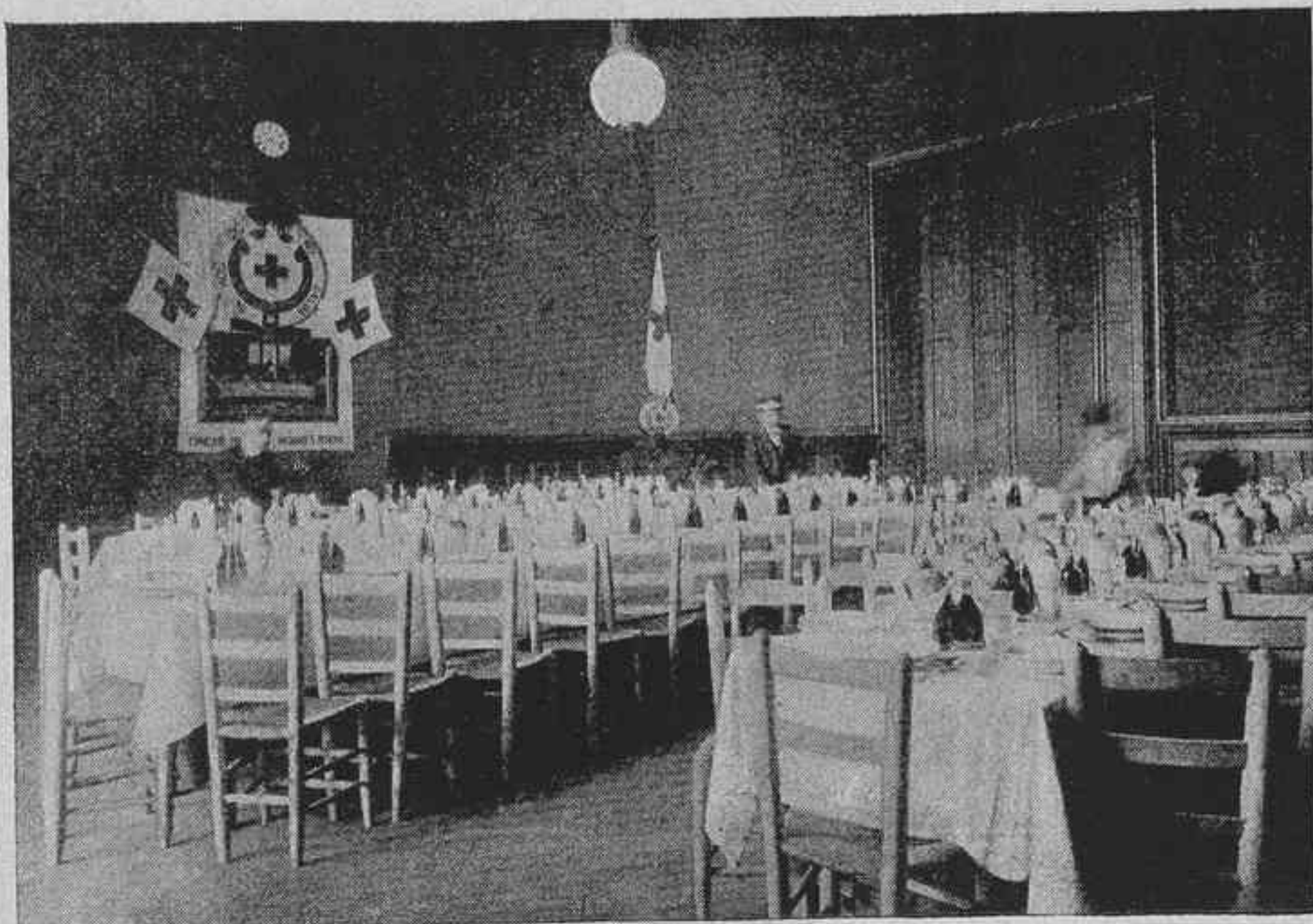
Com de las cosas lo gran que es comensarlas, tot just refets de las passadas fatigas escolars, se 'ns ha tornat á obrir una nova cátedra allá al quint infern.

Ara fa quatre días, del Transvaal ¿quí 'n sabía una paraula? Ningú.

Avuy, *gracias* á la guerra que 'l filántrop Chamberlain ha tingut á bé promoure al vell Kruger, estudiém el Transvaal y l' Orange y sabém ja d' aquests estats una infinitat de cosas.

Hem vist, dibuixadas, las poblacions de Pretoria y Joannesburg; hem recorregut, sobre 'l paper, la bahía de Delagoa y 'l port de Durbán; ens hem passejat, de *boquilla*, pel Natal, pel Basutoland, pel Bechuanaland, pel Macferland y per tots els *lands* dels alrederors; hem examinat, finalment, las fortificacions de Kimberley, las trincheras de Ladysmith, els reductes de Mafeking y 'ls trens blindats que van ó han d' anar de Co-

EX-CASA ESTRUCH

Menjador.

(Inst. RUS, col·laborador artístich de LA ESQUELLA)

UN HÉROE

EL CABO RUIZ

(Fot. LAUREANO)

qu' en la caseta del cable del cap Bolinao resistí l' atach de
numerosas forsas tagalas, dispersantlas victoriosament.

pro, si estich al davant d' *ella*
me paro... y no sé dir res.

Si 's tracta de fer tabola
jo hi tinch el millor paper,
y la llengua may me para
per burlarme dels demés.

Busco franquesa ab els joves
y no respecto á n' els vells.
Si 'm diuhen *talent...* ho admeto,
si 'm diuhen *burro...* també.

Donchs, ja ho veuhen, tan alegre
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo davant d' *ella...*
me paro... y no sé dir res.

Se tracta de reunirnos
quatre amichs per fer un tech,
donchs si algú fa xirinola
sols se sent la meva veu.

¿Xascos?... á tothom ne dono,
¿mals de cap?... no 'n tinch pas gens;
¿delicadesa?... ¡romansos!
¿vergonya?... no la coneix.

Donchs sent aixís com m' explico
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo davant d' *ella...*
me paro... y no sé dir res.

Jo he montat la bicicleta,
y anant per aquets carrers
he aixafat dos criaturas
y m' han portat al govern.

A n' allí m' han fet preguntas
uns polissons, m' han représ

y m' han tancat en un quarto
tot un vespre... ¡y jo tan fresch!

Res me fa mella, ja ho veuhen,
tinch barra com el qui mes,
y quan estich davant d' *ella...*
me paro... y no sé dir res.

Jo he fet versos á modistas
ab xistes d' aquells tant verts,
he fet versos á criadas,
á carniceras, ¡ni ho sé!...

Els he dit trenta mil cosas
aquí en LA ESQUELLA mateix,
y sempre sense inmutarme,
sempre ab desvergonyiment.

Y ab tot y aixó, tan alegre
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo al davant d' *ella*
me paro... y no sé dir res.

—¡Quin tronera!—diu la mare,
perque retiro á las tres.

—¡Quina pessa!—exclama 'l sastre
que de sobras me coneix.

—Es un ximple que m' agrada
diu el mosso del café.

—No 'l faré de bó ab cap noya—
diu un amich molt farreny.

Y en aquestas circumstancias
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo al davant d' *ella*
me paro... y no sé dir res.

Y es que la xicota 'm tira
y l' estimo ab amor cert,
mes, la veig tan respectable
quan la tinch al davant meu
que per més que 'l cap diu: —Párlali
el cor diu: —¡Calla, benehit!—

Y penso, al mirarme estúpit,
que 'l meu génit no 's comprén,
puig al veurem sense labia
en el moment més suprem,
noto que el meu cap... es ximple
¡pero 'l meu cor... té talent!

SALVADOR BONAVIA.

GAT ESCARMENTAT...

En altres temps, fa ja alguns anys, no més que
las senyoras distingidas possehían aquell volúm
ab dibuixos conegut per *album*, ahont, alternant

ab composicions de literats eminents, s' hi llegian ratllas curtas desiguals de poetas molt coneguts... á casa seva.

En Marianet perteneixia á n' aquesta darrera especie. Estudiant de Medicina en la Universitat de Barcelona, vivia al carrer de Tantarantana, en una casa de dispesas molt acreditada... de fer morir de fam al infelís qu' en ella buscava allotjament.

En Marianet havia nascut per poeta, segons li havian assegurat en lo seu poble lo mestre d' estudi, 'l secretari del Ajuntament y algú altre conspicuo, meravellats dels aparellats qu' improvisava per l' estil dels que van dessota de cada quadro de las aucas de redolins.

Pero en Marianet qu' en lo seu poble tenia tanta fama, ficat á Barcelona, ningú 'l coneixia, era una especie de tresor amagat, y en va tractava, per tots els medis imaginables, que las sevas aspiracions poéticas prenguessin forma en lletres de motllo en las columnas dels periódichs. Aquesta contrarietat, lluny de curarli aquella monomania de donarse á coneixer entre la gent de lletres, servia per alentarlo més y més, puig se creya que de tot ne tenia la culpa la malehida enveja que per ell sentian els que inspiravan las publicacions; y persistia en son empenyo, tenint per cert y segur, que 'l camí de la gloria está empedrat de desenganys, y que no s' arriba á la immortalitat sense sufrir agres decepcions.

Donya Tuyas, la dispesera, qu' era la dona mes tonta del món, apesar dels seus cinquant' anys, de sas cinquanta xacras y de sa incurable viudedat, encare 's creya capás d' inspirar amor, ó quant menos carinyo, y semblantli molt acceptable en Marianet, comensá á distingirlo entre 'ls demás dispesers, y á demanarli ab empenyo que li llegís las inspiracions de la seva musa, á lo que accedia de bon grat lo poeta del carrer de Tantarantana, animat per las exageradas alabansas qu' escoltava de boca d' aquella xalada.

En Marianet no sospitá 'l verdader móvil d' aquells desmesurats elogis. Els atribuhia solament al mérit de sos versos, y mes d' una vegada, al lamentar la mestressa no esser rica pera poder costejarli la impressió de sas obras, la abrasá agrahit com si abressés á son avia.

Una tarde, estant de sobre taula després de dinar y conversant ab donya Tuyas, se queixava de no trobar qui 'l donés á coneixer al públich, se li ocorregué á aquella ganapia una idea lluminosa.

Recordá qu' entre 'ls diferents dispesers que havian fugit sense pagar la mesada, hi havia un poeta quals obras feyan furor llavors en lo diminut teatro del café-cantant *La Unió*. L' empenyé donya Tuyas, obtenint en sa primera entrevista, á cambi d' oblidar lo deute, formal promesa de presentar á n' en Marianet á varis periodistas amichs seus. En la segona visita que li feu l' endemá, conseguí mes: l' autor dramátich li entregá l' álbun d' una senyoreta, ahont ell hi havia posat ja uns versos, encarregantli qu' en Marianet estampés en alguna de sas páginas las primicias de sa inspiració.

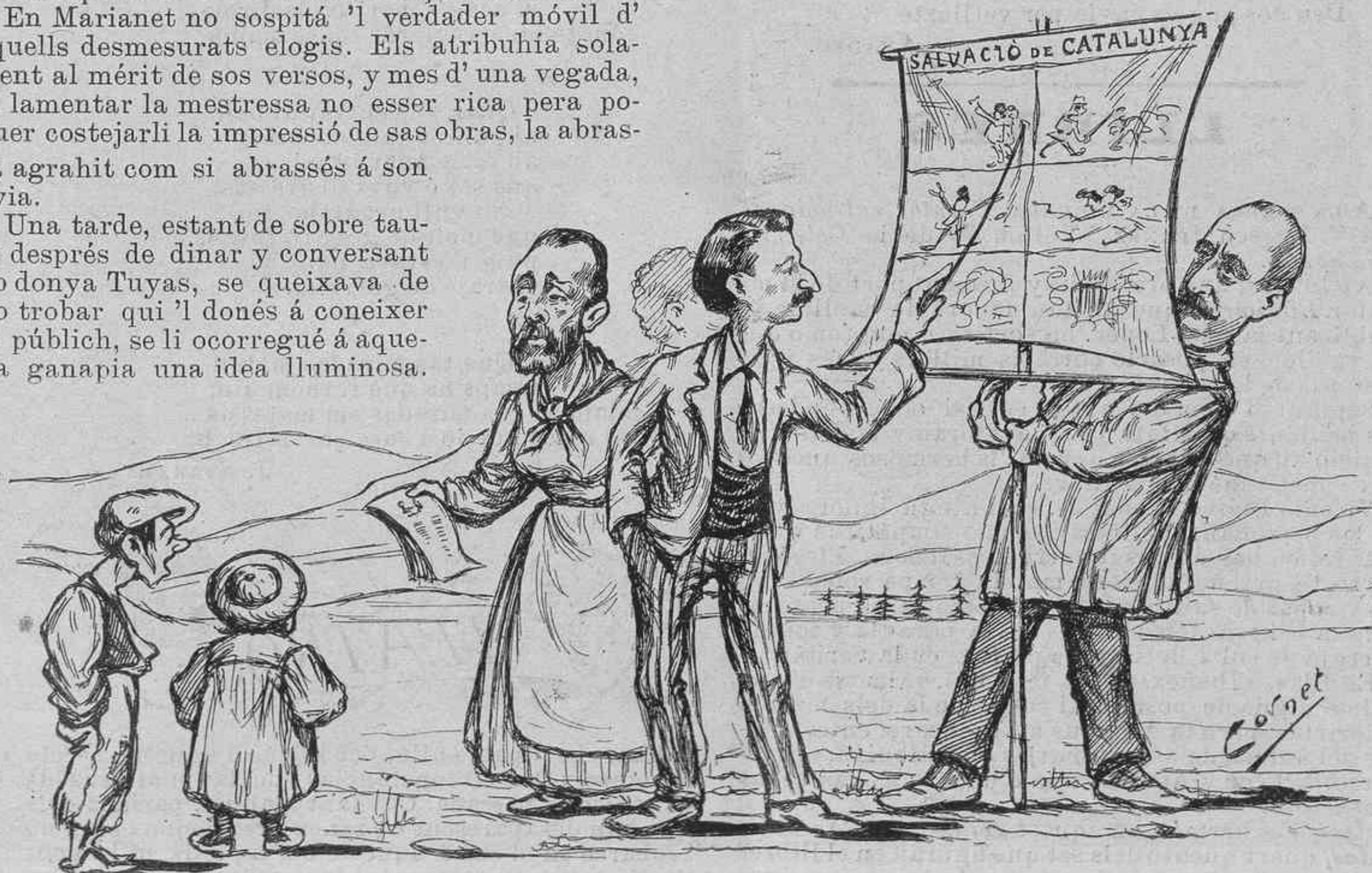
Quan donya Tuyas entregá l' álbun á n' Marianet, li ocasioná una alegría ratllana ab lo desfici: y sense perdre temps se tancá á la seva arca probant d' escriure una poesia molt ben pensada y ben pulida, ja que havia d' esser la base de sa esdevenidora reputació.

Mirá y llegí una per una todas las páginas d' aquell mostruari de dibuixos y versos, y desde 'l primer moment suposá que la senyoreta del álbun seria una divinitat, al llegir sis poesias dedicadas á sos ulls, set á sa boca, quatre á sos cabells y no sé quantas á son cor y á sas virtuts.

Buscant peu per sa composició, li vingué á la memoria 'l peu de la interessada, puig seria original y tot ja que cap dels poetas hi havia atinat, y á aqueixa extremitat de la seva desconeguda dedicá unas *quintillas* que n' havia per llogarhi cadiras. En ellas feu mil elogis de aquell peu, que calificá de petit com un pinyó, arribant á assegurar que 'l movia ab tanta gracia y lleugeresa, que deixava «*huella invisible en las alfombras y en las flores.*»

Satisfet de la seva obra, retorná l' álbun á donya Tuyas, aquesta ho feu á son ex-dispeser, y

LA COLLA DEL CONCERT ECONÓMICH

—¡Un romanso nou, caballers! ¿Quién pide otro?...

aquest, per fi, sens llegir la producció de 'n Marianet, l'envià á l'interessada.

A l'endemá, 'l nuvi d' aquesta aná á trobar á n' en Marianet exigintli una explicació per la ofensa que havia rebut la seva estimada ab los versos del incipient poeta. En Marianet quedá parat com un estaquirot ab aixó de la ofensa y protestá, pero res li valgué y las rahons qu' exposá no 'l salvaren d' una pallissa que per poch el deixa al siti.

Una vegada curat, volía matar á donya Tuyas, causa inconscient de aquell contratemps; pero pensá que mes valía fugir per sempre mes de la dispesa.

Desde á las horas las aficions poéticas de 'n Marianet han desertat del seu magí per complert y quan sent parlar de versos se li esborrona la pell com si la tingués de gallina.

Suposo que s' haurá comprés lo que motivá la pallissa; de totas maneras la meva obligació es dirho.

La senyoreta del álbun... era coixa.
¡Quína planxa!

N. BAS Y SOCIAS.

.....

Ets hermosa com rosa alexandrina
que de perfums y olors lo vent omplena,
encisadora com gentil sirena
qu' encanta á qui un cop sent sa veu divina.
Cabell com or, garganta alabastrina,
un seno escultural, cara de nena,
mirada compassiva, suau, serena,
completan ta figura peregrina.

Ara, en descárrech meu, dech advertirte
no ereguis parli aixís per alabarte
puig en proba d' aixó tindré que dirte
qu' en tan alt grau lo cel deu apreciarte
que de nit quan comensas á dormirte
Deu dos ángels envia per vetllarte.

AMADEO.

LLIBRES

A LA SOMBRA DE LA HIGUERA, *Cuentos valencianos*, per V. BLASCO IBAÑEZ. (Volúm 70 de la *Colección Diamante*).

Ab lo títul que precedeix y formant part de la popular *Biblioteca* que ab tan favorable acullida vé publicant la casa Lopez, ha sortit un nou tomo que no vacilém en posarlo entre 'ls millors y mes interessants de la colecció.

Sapigut el nom del autor, es casi ociós ponderar las brillants qualitats que l'avaloran y la deliciosa fruició ab que 'l lector devora 'ls hermosos quentos que constituheixen el llibre.

Vicents Blasco Ibañez es, com ningú ignora, una de las personalitats literarias mes simpáticas y que mes relleu han alcansat entre la *gent nova*. Elegant, correcte, artista, pero al mateix temps robust, viril y capás de saltar qualsevol obstacle, sa prosa té tota la bellesa dels mestres de la paraula y tota la energia de color dels grans pintors de la veritat.

En Blasco Ibañez, en efecte, pinta, valentse d' una paleta digna de posarse al costat de la dels millors coloristas; pero fa mes que aixó encare: entra dintre del ánima dels personatjes que dibuixa, els escorcolla 'l cor y analisa una á una totas las sevas sensacions.

¿Qué mes hermós, en aquest género, que *Noche de bodas*, quart quento dels set que figuran en el llibre? ¿Qué mes fonament sentit que *La caperuza*, quadret en que la llum y la sombra hi están colocadas ab un art insuperable? ¿Qué mes fi y delicat que *El*

femater, espiritual idili amorós que tanca la serie?

Faltats de temps y d' espay pera fer del nou llibre l' estudi que pel seu mérit excepcional se mereix, ens hem de limitar á assegurar, y ho fem sense temor d' equivocarnos, que *A la sombra de la higuera* será un dels volúms mes llegits de la *Colección Diamante*.

ALTRAS PUBLICACIONES REBUDAS:

SUREDA Y C.^a, *comedia* en tres actes, en prosa, original de *Teodoro Baró*, estrenada ab éxit en lo Teatro Principal el 15 d' Octubre de 1898 y publicada pel senmanari *L'Atlántida*.

** ¡BUNYOLS! colecció de versos originals de *Francesch Más Abril*, quina sincera modestia al batejarlos l' honra sobremanera, tota vegada que posa de relleu las pocas pretensions ab que han sigut escrits.

** BUTLLETÍ DE LA «INSTITUCIÓ CATALANA DE MÚSICA». Números 37 y 38, corresponents als passats mesos de Novembre y Diciembre.

X. X.

STARAMSADAS

Ahí 'm va dar la mare
per sopá un plat de bledas,
puig, com sab que m' agradan
me 'n dona casi sempre.

Jo las menjo ab molt gust
perque ab ellas em sembla
que en cada bleda hi veig
la hermosa imatge teva.

**

Dintre un any et vaig dir que 'ns casariam
y avuy comprench que aixó no pot ser, nena:
dintre un any no es possible,
si acás ens casarem dintre una iglesia.

**

Molt malalta la teva mamá está,
si acás 's mor' ¿vols dirme
cóm te ho arreglarás sense mamá?

**

Quan vas entrar al ball
al punt 't vaig conèixer
ab tot y anar igual
que set ó vuyt disfressas.

No vull negarho, no,
que molt de goig tú feyas,
puig t' estava molt bé
el traje de garrella.

**

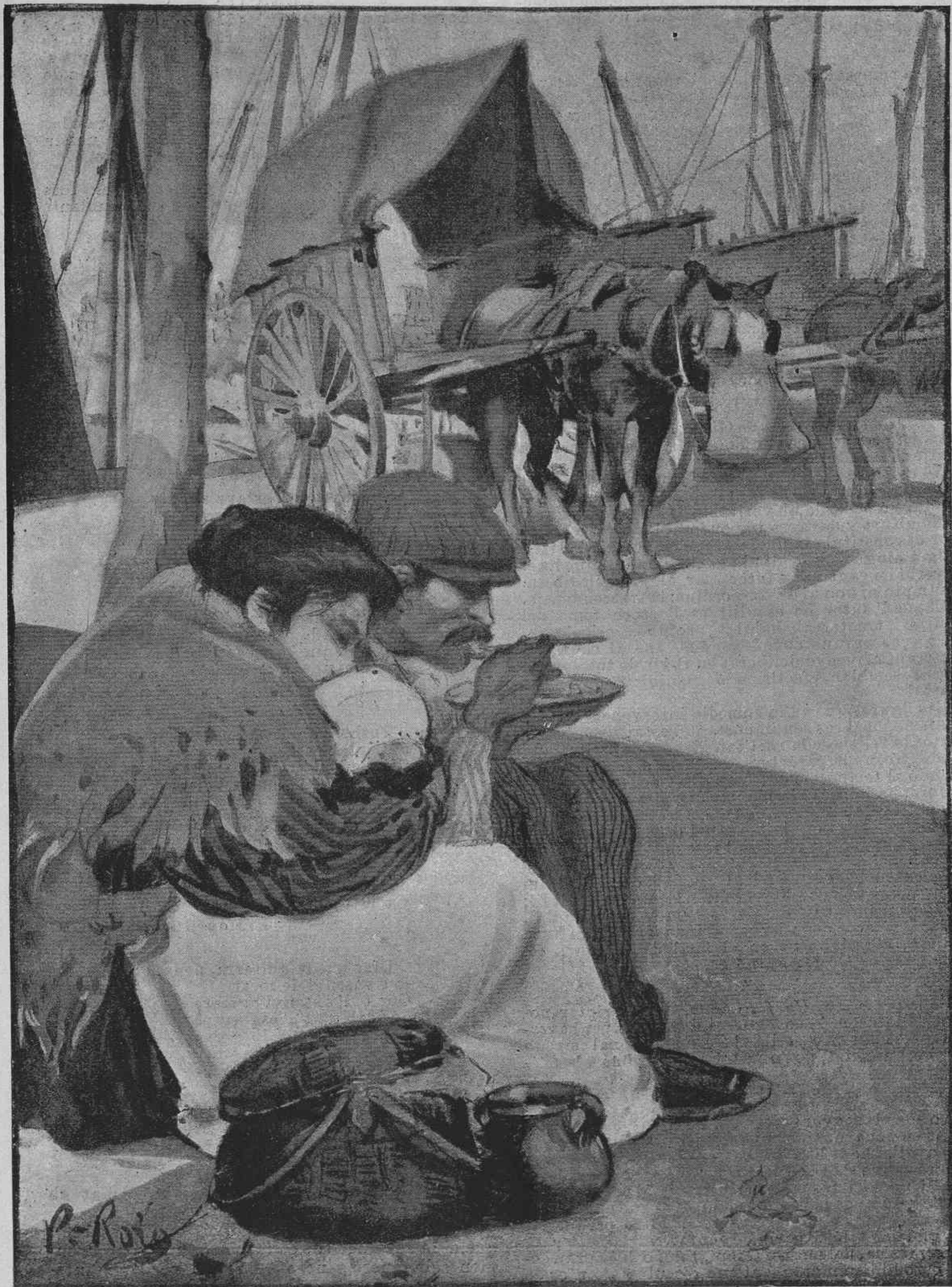
Que tas miradas matan
temps há que tothom diu;
¡ojalá ab tas miradas em matessis...
las ratas que jo á casa meva tinch!

J. STARAMSA.

Pam ensá, pam enllá, per lo que á aquesta secció 's refereix, las circunstancias son las mateixas de la senmana passada. Cuydant malalts, parlant dels que han desaparecut ó prenen precaucions pera no trobarse en el cas d' aquests ó d' aquells, ni la gent pensa gayre en teatros, ni las empresas se veuhen ab cor pera fer altra cosa que anar tirant y pujar aquesta pesada costa de la millor manera possible

À LAS DOTZE (Dibuix de P. Roig)

— ¿Es prou calenta?

— De la nena t'has de cuydar. Jo ray, que tot ho trobo bé.

Sempre 'l Janer ha sigut un mes dolent 'pera 'ls espectacles públichs, y si á aquesta tradicional circumstancia s' hi anyadeix una ratxa de *dengue* com la que avuy estém *disfrutant*, ajúdinme vostés á sentir... ó al menos mirinse ab una mica de benevolensa la pobresa d' aquesta crónica, fidel reflexo de las miserias de la situació.

ROMEA

Pera reforzar el cartell, en el qual figura en primer terme *Lo comte l' Arnau*, representat cada dia ab més aplauso, divendres s' estrená l' humorada en un acte *Perdiu per garsa*, original de D. Albert Llanas.

Bon padri sigué l' autor al batejarla ab lo nom d' humorada, perque ho es en efecte, y de las de bon género. L' assumpto es petit, pero petit y tot, serveix al Sr. Llanas pera deleytar un rato al públich ab las sevas peculiars filosofias, si no molt profundas, saturadas d' esperit práctic y sempre originals.

La concurrencia hi va riure de debó y cridá á las taulas al autor, que no 's pogué presentar per no trobarse en el teatro.

L' obreta havia sigut posada ab carinvo, y las senyoras Monner y Clemente y 'ls Srs. Capdevila y Guitart, encarregats de la execució, participaren dels aplausos del públich.

NOVEDATS

Tristi amori, comedia de Giacosa, estrenada dimecres, ha proporcionat un nou éxit á la companyia Mariani-Paladini.

No es *Tristi amori*, una «gran obra» en el sentit que á aquesta qualificació sol donarse; pero es una producció pensada ab veritable talent y desenrotllada ab art y destresa imponderables. Tal vegada aquest constituheix un dels seus principals mérits, puig á ningú se li oculta la gran dificultat que ha d' haverhi en cautivar é interessar al públich ab un assumpto ni nou ni d' extraordinaria transcendencia.

El que l' autor ha escullit es l' etern tema del adulteri, tractat ab hábil y profunda psicologia, pero sense grans complicacions, ans al contrari, mostrant empenyo deliberat en fugir de tot lo que pugui semblar efectisme ó maniobra purament teatral.

Las figuras que en la comedia intervenen, de las quals no mes tres son importants, están dibuixadas ab tot lo relleu de la realitat. Ni la mes petita contradicció en els caràcters, ni la més insignificant traició al temperament. La má del autor, ferma y segura, ha imprés al seus personatjes un sello de humanitat tan fondo, que en certs paisatjes l' espectador acaba per olvidar-se del march del escenari y 's creu convertit en casual testimoni d' un conflicte real.

La execució estigué á l' altura de l' obra. La Mariani, admirable; en Ferrero y en Zampieri, molt bé; en Piacentini, just com de costum y en Paladini, verdader héroe de la jornada, insuperable en tota l' obra, especialment en el final del segon acte, ahont arriba á estar grandíós.

*
* *

De la producció *Un fallimento*, del escriptor noruech Bjornson, ja coneguda á Barcelona per haver-se representat en castellá al *Gran-via*, y qual estreno veyém anunciat, no 'n podrém parlar fins á la próxima senmana.

ELDORADO

No son els senyors Perrin y Palacios massa pródichs en donarnos obras bcnas; pero al nivell, tirant cap avall, ahont han arribat ab *La señá Frasquita*, no crech que s' hi haguessin posat gayres vegadas.

Allí no hi busquin vostés gracia ni res que s' ho sembli; no hi demanin intenció ni argument. Cinch quadros que van un darrera de l' altre perque sí, cayguda de teló, y parin de contar.

La música, del mestre Chapi, tampoch es gran cosa; pero hi ha un atenuant que disculpa al autor de tantas y tan aplaudidas partituras: tenint entre mans un' obra com *La señá Frasquita* çahont havia d' anar á buscar l' inspiració?

Resumint; que la nova zarsuela no té condicions de vida.

Aném per un' altra.

GRAN-VIA

Entre las cansonetas de las *Damas provenzales*, las gracias de *El chiquillo*, las entiquielas del *Traje de luces* y 'ls accents de *Los Puritanos*, la companyia s' ha defensat guapament, tot preparant l' estreno de *La sala de armas*, de Vital Aza, obra que vé acompanyada de molts bons informes.

Celebrariam que 'l nou jugueta anés bé y que las *armas* d' aquesta *sala*, sense ferir á ningú toquessin cómicament al públich, fentlo morir... de riure.

Y ara diguém, com crech que diuhen els jugadors de Castilla... y d' altres llochs que en semblants cassos emplean també el *habla de Cervantes*:

—Señores, no va más.

N. N. N.

De la vida en lo cami
hi vaig trobá una morena:
la miro, ella 'n mira á mí
y 'ns varem donar l' esquena.

Quan me despertava avants
un sospir d' amor llensava;
mes al despertarme avuy
m' escapa un badall de mandra.

LLORENS BONNIN.

Aquest nasset tan bufó
que tens á la teva cara,
tápate'l, que 'm vé desitj
de darhi una mossegada.

P. FALUGA

Tothom que 'ns veu festejar
diu que no tenim vergonya:
¡Vergonya! 'L que no engastém,
que tenirne 'n tenim molta.

E. GRAU.

Tos llabis son dos maduixas,
dos moras los teus ullets,
dos rosellas tas galtonas
y ton cap un meló vert.

R. HOMEDES MUNDO.

Dius que la guitarra, nena,
jo t' ensenyi de tocar.
Que te l' ensenyi ta mare
que sab tant d' esgarrapar.

F. MAS ABRIL.

No es fluixa la saragata que s' ha armat ab motiu de la pastoral del bisbe!

Que si 'l nostre prelat es aixó, que si es alló, que si la seva actitud es facciosa, que si ab documents d' aquest género 's posa en perill la integritat de la patria...

¿Qué ha fet en resúm el doctor Morgades?

Manar que als cataláns se 'ls prediqui á l' igle-

EL DENGUE

Passeig triunfal per las alturas de Barcelona.

sia en catalá y qu' en catalá s' ensenyi la doctrina á las criaturas catalanas que vulguin apéndrela. Res més.

Y per tan poca cosa, Madrit s'estira 'ls cabells, el Manzanares se surt de mare y la premsa de gran circulació toca á rebato com si 'ls bárbaros fossin ja á las portas de la vila del os.

¡Pobra gent! ¿De qué tenen por, veyám? ¿De que seguint per aquest, camí la llengua castellana quedarà al fi excluída de Catalunya?

Visquin tranquils. Passi lo que passi, dicti 'l bisbe las pastorals que vulgui, l' idioma castellá no desapareixerá d' entre nosaltres... mentres quedin carreters.

Per fer recular un animal, sempre, sempre 's dirá:—¡Atrás!

May se dirá:—¡Enrera!

A la bella Otero li ha succehit una desgracia.

Passejantse l' altre día per París, lo seu carruatje va xocar ab un cotxe de plassa, y creyentse la hermosa baylarina que 'ls caballs se li desbocavan, se tirá á terra de qualsevol manera y 's trencá un bras.

Sembla que, á pesar de tot, encare que del bras quedés inutilisada, nostra famosa paysana podrá continuar exercint lo seu art com si tal cosa.

¿Veuhen? Si en lloch de ser baylarina fos una pobra treballadora manual, no podía dirho aixís. Ventatjas de tenir el talent... als peus.

Ha dimitit en pes nostra comissió municipal de consums.

¡Hola, hola!

¡Uns edils tan aixerits abandoná aixís la plassa!

¿Qué 'ls passa, senyors, qué 'ls passa?

¿Qu' es que ja están... consumits?

Una enamorada parella valenciana, trobant sens dupte insípida la vida de la ciutat, fuig de la capital y se 'n va á corre món sense avisar á ningú.

Pero 'ls pares d' ella posan la noticia en coneixement de l' autoritat, la guardia civil comensa á buscar y per fi sorprén als dos *tórtolos* al poble de *Bonrepós*.

—¿Qué hi fan aquí?—devían dirlos els civils. Y ells segurament degueren contestar:

PRIMERS SÍNTOMAS

—¡Etxém!...

—Etxím!.

—Ay carat! Crech que ja l' hem agafat.

—Ja ho veuen: *reposém*. ¿Quín lloch més apropósit que aquest?

Desgraciadament, la lògica del argument no va servirlos.

Aquells sicaris innobles
se 'ls emportaren lligats.
¡Ja ho veyéu, enamorats!
¡Fihéuvos dels noms dels pobles!

S' ha publicat el programa de las próximas festas de Carnestoltas, festas que—apressurem nos á ferho constar—se celebrarán si la Comissió organitzadora «troba quartos pera realisar los seus projectes.» Aixís ho declara honradament en l' alocució que ha dirigit al públich.

En el programa hi figuran:

Batalla de *confetti* y serpentinas

Jochs-florals humorístichs.

Cabalgata gastronómica.

Festa infantil.

Castell de fochs artificials.

Y repartició de socorros als pobres.

Tot aixó m' está molt bé; pero en aquesta llista trobo que 'ls iniciadors s' hi han descuydat una cosa.

Un *Te-Deum* en acció de gracias al Altíssim, per haverse dignat conservarlos l' humor, á pesar de las mil y una calamitats que 'ns afligeixen.

Dimars morí repentinament á Madrid l' aixerit escriptor Eduardo del Palacio.

Ab aquest nom y ab el de *Sentimientos* ab que firmava molts dels seus treballs s' havia conquis-

tat una popularitat extraordinaria y donat vida á numerosos periódichs, que sols necessitavan dels seus xispejants articles pera obrirse pas y conquistar el favor del públich.

La musa alegre pert ab la desaparició de Eduardo del Palacio un dels seus mes fecundos mantenedors. ¡E. P. D.!

—¡*Por el baile! ¡Señor y señora!...*

¿Saben qué vol dir aixó?

Que ja s' han inaugurat els balls de máscara del Liceo.

¡Qué s' hi ha de fer!... Sempre hi haurá gent que pensi com aquells aixelabrats del «Salón de España» que surten al *Portfolio del Eldorado*.

—¡*A las penas, puñaladas!*

Juguesca curiosa.

Dos yankis han apostat á que mister Chamberlain, el ministre inglés que ha promogut la guerra al Sur d' Africa, morirá penjat per tot aquest any.

¡Cóm se coneix que inglesos y yankis son parents!

El sentiment de familia ¡may s' esborra!

Confessém que Sant Honorat s' ha ben burlat de nosaltres.

¿Recordan lo que li demanavam la senmana passada, al ocuparnos de la sumptuosa festa que 'ls forners li havían dedicat?

Que fes baixar el preu del pa com mes aviat millor.

Y 'l benaventurat ho ha arreglat tan bé, que

DE TEULADA Á TEULADA

—Ets la gata més hermosa!
—Ets el gat més retretxero!
—¡Réssalada!

—¿Saltó?

—Salta: aquí t' espero.

UNA CASA COM N' HI HA MOLTAS

—¡Tots malalts! ¿Cóm ho hem d' arreglar, sino deixant el pis obert per quan vingui 'l metje?

justament aquests días s' ha apujat de tres cén-tims.

Jo ja ho veig, per xó. Una cosa porta l' altra. ¿Cóm ho farían els pobres forners pera dedicar espléndidas festas religiosas al seu patró si no connessin als parroquians?

D' aquesta manera ells poden obsequiar á Sant Honorat y Sant Honorat en cambi pot dirlos:

—Apretéu, noys, que 'l públich paga.

S' ha sollicitat permís del Ajuntament pera co-locar anuncis en las columnas dels fanals.

Y un periódich, carregat de bona fe, diu:

«No creyém que 'l permís se concedeixi.»

¿Per qué? ¿Perque concedirlo fora un disbarat estupendo?

Aixó es precisament

lo que 'ns ha de tenir mes escamats.

Per fer bons disbarats

¿quí més apte que 'l nostre Ajuntament?

O sino, mirin quin' una se 'n han pensat els ilustres regidors.

Ara 's proposan reformar els cascos dels bom-beros.

¡Dels bomberos!

¿No sería millor que primer procuressin refor-marse els séus?

Una noticia fresca arribada de Roma:

El Papa ab motiu de no sé qué, ha fet un rega-lo magnífich á la emperatriu de la Xina... de la Xina ¿eh?

¡Y deyan que 'l bon senyor era tan pobre!...

El día que algú torni á parlarne de la miseria del sant pare, ab un rebufo me 'l trech del davant.

—¡Arri allá!—li diré:—aixó vaji á explicarho als xinos.

Un fulano, que 's passa la vida al casino jugant fort, creu seriament en la metempsicosis.

—¿No dirías qué desitjo ser quan me mori?—pregunta un día á un amieh que 'l coneix molt á fondo.

—Burro.

—¡Y ara! ¿Per qué?

—Home... Potsé 't posarian á rodar una cinia, y 't semblaría que 't tornas á trobar en el teu círcul... viciós.

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—A-mo-ro-sa.
- 2.ª Id. —Cri-a-da.
- 3.ª ANAGRAMA.—Magre—Germá.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—El salto del pasiego.
- 5.ª ACRÓSTICH.

B A R B I E R E

L A K M É

P U R I T A N I

T R A V I A T A

L U C I A

A M L E T O

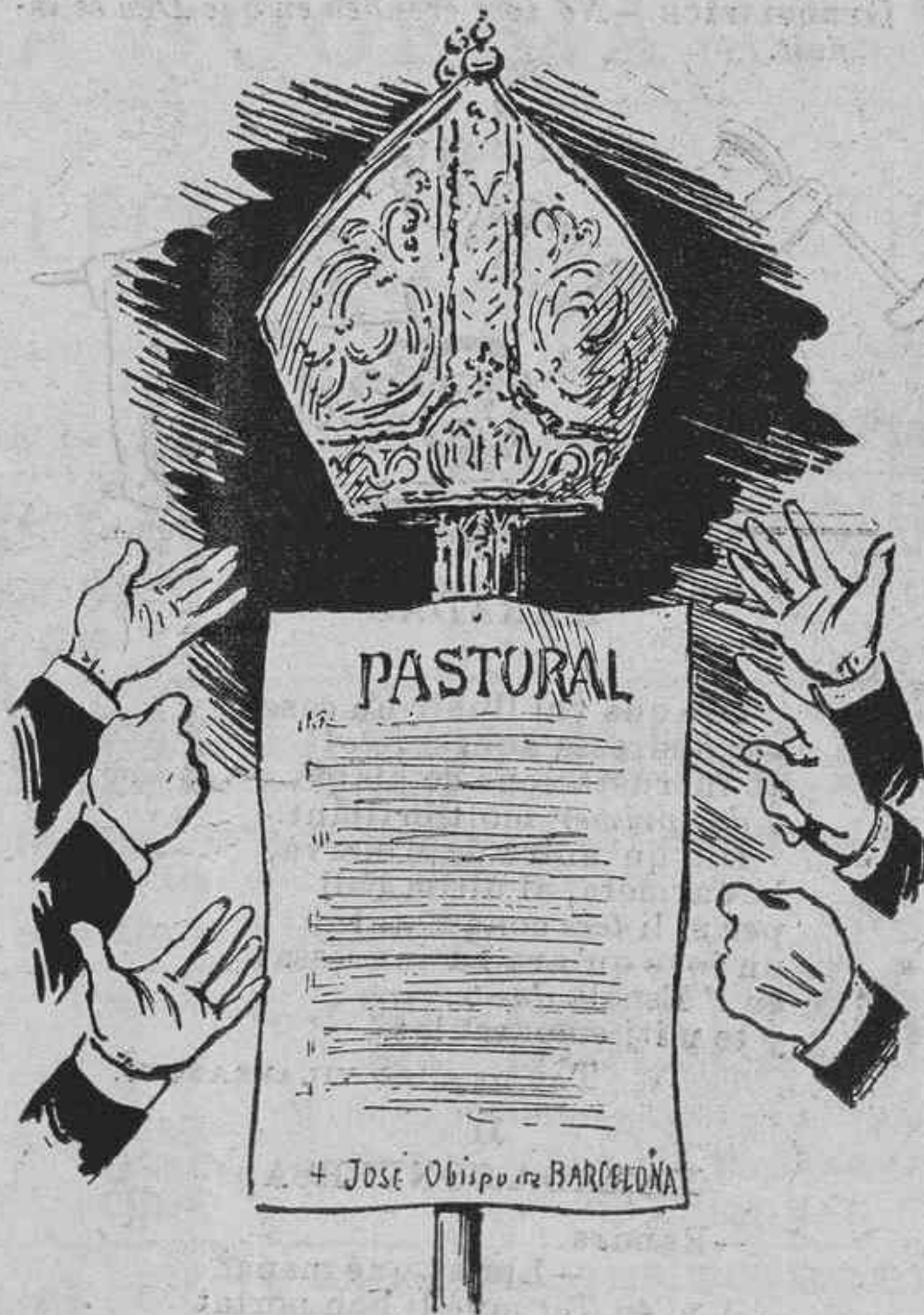
M I G N O N

R I G O L E T T O

D I N O R A H

S O N A M B U L A

LA PASTORAL DEL BISBE

—Rotatius, prenéu paciència, que tot just hi comensat: setze jutjes, setze jutjes menjan fetje d' un penjat.

LO QUE DIU L' ARCALDE

—¿Qué 'n treuré d' amohinarme
y moure'm y treballá,
si tot lo que avuy jo fassi
demá un altre ho desfará?

6.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Prudencia.

7.ª GEROGLIFICH.—No tots creuhen en que Deu es in-
finit.

XARADAS

I

Diu que vol lluhir un casco
per disfressa aquest *total*
ab incrustacions de plata
y *dos-primer* molt brillant.

Diu qu' anirá de Minerva,
la Carmeta, al últim ball
per si li *ters* conquistarne
un jove qu' ara ha ingressat
en l' Escola *dos-tercera*
y te mitj emparaulat.

TAP DE SURO VILAFRANQUI.

II

XARADA-CONVERSA

—Ramira.

—Lluis ¿qué mana?

—A n' en *Tot* ¿qué li han portat
els reys?

—Un *duas* doblat
y un gerro de porcelana.

—Y no li han portat res més?

—Un *hu* y una *dos-primé*
y un' altra cosa també.

—¿Qué?

—Ja ho havém dit lo qu' es.

J. MORET DE GRACIA.

ANAGRAMA

—Si es un murri, un poca pena
aquest home ¡malehit siga!
Crech que un altre *tot* com ell
en lo mon no 's trobaria.
—¿Qué tens *Total*, que d' eix modo
te desesperas y cridas?
—Y no tinch de cridar, dona?
si fins es vergonyós, mira
com está aixó de *tot*.

—Y ara:

¿tan brut es ton marit?

—Filla,

cada dia me vé aixís,
y creu qu' es *tot* que m' empipa,
diariament fregar un' hora
per treure eixa porqueria.
¡El perdut! . Com cada nit
se retira á las petitas,
está clar...

—¿Per qué li tocas?

—Just, tens rahó: ¡que s' hi estiguin!

JOAN DE LA CREU.

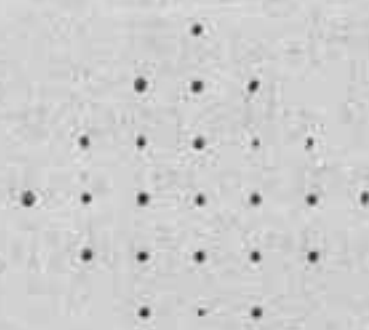
TRENCA CLOSCAS

A E I O U
D D L S

Formar ab aquestas lletas lo títul de una paro-
dia catalana.

FRAY GRANOTA.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horisontal: consonant.—
Segona: número.—Tercera: carrer de Barcelona.—
Quarta: nom de dona.—Quinta: part de la persona.
—Sexta: nom de dona.—Séptima: vocal.

SISKET D. PAILA.

INTRINGULIS

Buscar un nom que trayentne una lletra de detrás
dongui lo següent resultat: Primer: edifici luxós.
—Segón: utensili de cuyna.—Tercer: útil per tele-
grafos.—Quart: aliment.—Quint: consonant.

NOY CURT.

GEROGLIFICH COMPRIMIT

E. ZOLA Y B.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

A. López Robert; impresor, Asalto, 68.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

A la sombra

DE LA HIGUERA

POR EL NOTABLE ESCRITOR

VICENTE BLASCO IBAÑEZ

Tomo 70 de la popular

COLECCIÓN DIAMANTE

Un tomo en 8.º menor con elegante cubierta á varias tintas, Pesetas 0'50

¡OBRA NOVA! ¡ACABA DE SORTIR!

TONTERÍAS

D' en JEPH DE JESPUS (J. Serra y Constansó)

Un tomo en 8.º ab una cuberta en colors d' en Ramon Casas.—Preu 2 pessetas.

TAPAS

ab planxas dauradas per enquadernar

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapas sueltas.. Ptas. 1'50
 Tapas y enquadernació. 2'50
 Colecció complerta y enquadernada del any 1899. 10

LA BOGERÍA

Novela de NARCIS OLLER Ptas. 3.

6.ª edición

ELECTRICIDAD PRÁCTICA

POR AGACINO

Un tomo 8.º Ptas. 5.

Encuadernado Ptas. 6.

AGENDA CULINARIA POR LA Duquesa Laura. . . Ptas. 2

DICCIONARIO DE IDEAS AFINES Y ELEMENTOS DE TECNOLOGÍA

DIRIGIDO POR D. EDUARDO BENOT

Un tomo encuadernado en pasta española, Ptas. 35

LA VERDAD EN MEDICINA

AL ALCANCE DE TODOS

POR Alejandro Soler y Durán

Un tomo en 8.º mayor, Ptas. 4

TARJETAS POSTALES

con vistas de edificios, paseos y escenas de la corrida de toros

10 céntimos una. La colección de 20, Ptas. 1'50

PESETAS

FLORES DE ESTÍO, por J. Anselmo Clavé. 4
 ALGO, por J. M. Bartrina. 3
 POESIA DEL PORVENIR, por F. Salazar Quintana. 2'50
 VENTA DE HIJOS, por M. Martínez Barrionuevo. 3'50
 CARMEN. Novela de Prospero Merimée. 0'50

EL CONSULTOR

MANUAL TEÓRICO PRÁCTICO DEL FABRICANTE DE JABONES, POR F. Candial

Un tomo 8.º Ptas. 10.

EL MUNDO RIENDO

por el malogrado **ROBERTO ROBERT**

Edición ilustrada por Tomas Padró

Un tomo Ptas. 12'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuó ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

SOTA ZERO

— Vaja, que a prop del foquet, aixó del zero, resulta una camama.